

7. nacionalna konferenca
DIDAKTIKA UČENJA NA PROSTEM

POVZETKI PRISPEVKOV
konferenčno gradivo

CŠOD Gorenje
27. 6. 2023

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE, PODNEBJE IN ENERGIJO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

Del konference poteka v okviru projekta Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju, ki ga financira Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo iz Sklada za podnebne spremembe.

KAZALO

1	Povzetki prispevkov na konferenci.....	3
1.1	UPORABNA GEOGRAFIJA	3
1.2	UČENJE V NARAVI IN MEDNARODNO SODELOVANJE	2
1.3	Z UČENJEM NA PROSTEM DO BOLJŠE SKUPINSKE KLIME	3
1.4	TUDI MESTNA SREDIŠČA LAHKO PREDSTAVLJAJO UČILNICO V NARAVI.....	4
1.5	KAKO SPREHODI LAHKO PRIPOMOREJO K BOLJŠEMU VEDENJU V RAZREDU PRI OTROCIH Z ADHD.....	5
1.6	SKRIVNA RASTLINA.....	6
1.7	RAZISKOVANJE V KRAJINSKEM PARKU STRUNJAN	7
1.8	SKRIVNOSTNO KOLO OB JESENSKEM GOZDU.....	8
1.9	DODATNA STROKOVNA POMOČ OB VRTNARJENJU IN SKRBI ZA ČEBELE.....	9
1.10	O GOZDU V GOZDU	10
1.11	RAZISKUJEMO GOZD IN SE IGRAMO V NJEM.....	11
1.12	VEČČUTNA ZGODBA.....	12
1.13	IZMIŠLJENE ŽIVALI IZ NARAVNIH MATERIALOV	13
1.14	TRAJNOSTNA PRVA POMOČ	14
1.15	VRETENČARJI IN GIBALNA AKTIVNOST	15
1.16	NAŠA DANAŠNJA UČILNICA GOZD	16
1.17	FARMA PRIHODNOSTI.....	17
1.18	OBČANSKA ZNANOST KOT METODA UČENJA NA PROSTEM	19
1.19	MEDPREDMETNA POVEZAVA KNJIŽNICE IN BIOLOGIJE.....	20
1.20	ŽIVALSKÉ SLEDI.....	21
1.21	SMREKA.....	22
1.22	ČUJEČE ZAČUTIMO NARAVO.....	23
1.23	DO ZELENE PRIHODNOSTI Z MALIMI KORAKI	24
1.24	UPORABA APLIKACIJE STOP MOTION V NARAVI	25
1.25	NOČNA DOGODIVŠČINA.....	26
1.26	OD SEMENA DO SEMENA.....	28
1.27	RAZISKOVALNI DAN V GOZDU	29
1.28	POUK PRI ŠKRATU GOZDINČKU.....	30
1.29	UČENJE NA PROSTEM: UTOPIA ALI REALNOST?	31
1.30	Z GLAVO V NARAVO PREKO PESTRE PALETE ŠPORTNIH AKTIVNOSTI.....	32
1.31	GOZDNI PODVIG - ZA DVIG BRALNE MOTIVACIJE PRI UČENCU Z DISLEKSIJO	33
1.32	NAŠ KRAJ KOT ASOCIACIJA.....	34
1.33	SOCIALNE IGRE V GOZDU.....	35

1 Povzetki prispevkov na konferenci

V nadaljevanju so predstavljeni prispevki udeležencev na konferenci. Urejeni so glede na lokacijo predstavitve, tip prispevka in vsebinsko področje.

1.1 UPORABNA GEOGRAFIJA

Tematski sklop: Digitalna tehnologija in učenje na prostem (Delavnica)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

IRENA DULAR

OŠ MIRNA

Učenci me pogosto prosijo, da uro geografije izvedemo na prostem. Za ta način pouka pripravim različne dejavnosti, ob katerih spoznavajo in razumejo procese v pokrajini, se orientirajo in predvsem opazujejo svet okoli sebe. Izbrana aktivnost, predstavljena v nadaljevanju, temelji na aplikaciji Uporabna geografija, katero je razvila skupina zaposlenih na Oddelku za geografijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani in je namenjena vsem učencem, dijakom, študentom in širši javnosti. Bistvo aplikacije so interaktivni zemljevidi Slovenije, kamor lahko učenci s pomočjo svojih mobilnih telefonov, ki so postali del njihovega vsakdana, vpisujejo svoje ugotovitve s terenskega raziskovanja pokrajine in tako sooblikujejo ter dopolnjujejo skupni zemljevid. Zemljevidi prikazujejo različne tematike, npr. Primeri naravne in kulturne dediščine v pokrajini, Najlepši razgledi v domači pokrajini, Tujerodne invazivne rastlinske vrste, Lokalna pridelava in prodaja kakovostne hrane, Prsti – terensko proučevanje, Vodni viri itd.

Z učenci smo poskusili soustvarjati različne zemljevide, med drugim tudi Vodne vire v Sloveniji. Učenci gredo na izbrani teren in pridobijo različne vzorce vode (reka izven naselja in v naselju, stoječa voda, pitna voda, manjši potok ...). Nato s pomočjo vodnih kovčkov ob jasnih navodilih naredijo kemijsko analizo vode – temperatura, trdota, pH, prisotnost nitratov, nitritov, fosfatov in amonijevih ionov. Odčitajo vsebnost teh elementov in s pomočjo pripravljenega ključa ubesedijo stanje vode. Nato v aplikacijo vnesejo zahtevane podatke: vrsta in ime vodnega vira, nastanek, vidni procesi ob ali v vodnem viru, opišejo vodno brežino, vpišejo živali in rastline, ki jih vidijo, vidne elemente onesnaževanja, dodajo fotografije in lokacijo vodnega vira. Tako združijo najrazličnejše veščine: samostojno raziskovanje terena, iskanje vodnih virov na podlagi zemljevida, laboratorijske analize vode, odčitavanje rezultatov, interpretacija rezultatov in s tem medpredmetno povezovanje, natančno opazovanje okolice, samostojnost in zaupanje v svoje sposobnosti, smiselna uporaba IKT, razvijanje pozitivnega odnosa do okolja, širši pogled na pokrajino.

Najbolj smiselno je, da se to aktivnost izvaja v 8. ali 9. razredu v času pouka ali kot dan dejavnosti, saj imajo učenci takrat že dovolj znanja z različnih področij ter tako znanje povežejo v smiselno celoto. Vedo, zakaj je na določenih mestih voda zelo čista, zakaj je drugje kvaliteta drugačna, katere dejavnosti vplivajo na ugotovljeno stanje, povežejo znanje kemije, fizike, geografije, biologije, okoljske vzgoje. S tem močno motivirani prispevajo k skupni zbirki rezultatov in slik, kar je dostopno vsem na spletu, s čimer dejavnost tudi osmislijo.

1.2 UČENJE V NARAVI IN MEDNARODNO SODELOVANJE

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Plakat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

NINA GLOBOVNIK

OŠ DR. JOŽETA PUČNIKA ČREŠNJEVEC

Otroci danes dojemajo okolico drugače kot odrasli. Njihovo doživljanje okolice je odvisno predvsem od njihove neposredne izkušnje. Zato je še posebej pomembno, da učencem v šoli omogočimo čim več izkustvenega in praktičnega učenja na konkretnih primerih, kjer preko lastnih čutnih zaznav pridejo do zaključkov in si oblikujejo kritični odnos do dotične tematike. Danes tako smernice sodobnega izobraževanja posvečajo učenju na prostem vse več pozornosti. Sodobne raziskave tudi kažejo, da je učenje na prostem izjemno učinkovita metoda učenja, ki se je tako v tujini kot tudi v Sloveniji šele vse pogosteje poležujejo. V prispevku predstavljamo, kako smo v okviru mednarodnega sodelovanja v projektu Erasmus+ raziskovali okolijsko obremenitev vodnih teles s pomočjo opazovanja bioindikatorjev v vodi in vodnih indikatorskih rastlin ob vodnih telesih. Metoda je primerna tako za stoječe kot za tekoče vode in za naravna in antropogena okolja, zato so bili rezultati našega raziskovanja izjemno zanimivi, saj so partnerji iz Španije, kjer so raziskovali umetna vodna okolja na obrobju Madrida dobili povsem drugačne rezultate o stanju vodnih teles kot naši učenci, ki so raziskovali v naravnem okolju v Črešnjevcu. Poudarek učnega raziskovanja je na učenju preko lastnih izkušenj. Med učnim procesom učenci vključujejo čutila, prepoznavajo različne naravne zakonitosti v lastnem okolju. Da jim je učenje še bolj zabavno, med učnim procesom uporabljajo tudi aplikacije na pametnih telefonih. Učenje je na tak način spodbuja njihov aktiven način in gibanje, znanje, ki ga učenci tekom učnega procesa pridobijo, pa je dolgotrajnejše.

1.3 Z UČENJEM NA PROSTEM DO BOLJŠE SKUPINSKE KLIME

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Plakat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

IVAN KRAMPERŠEK

STROKOVNI CENTER MLADINSKI DOM MARIBOR

Učenje na prostem je lahko zabavno, zdravo, poceni, v skladu s trajnostnim razvojem in z velikimi uspehi pri osebostnem in socialnem razvoju posameznika. Najširša opredelitev učenja na prostem je, da je to organizirana aktivnost, ki poteka zunaj šolskih stavb, izhaja pa iz teorije in prakse izkustvenega učenja in okoljske vzgoje (Skribe, Dimec, 2023). Kakovostne učne izkušnje v resničnih situacijah omogočajo izboljšanje dosežkov pri mnogih predmetih in razvijanje boljših osebnih in socialnih spretnosti (Learning Outside the Classroom Manifesto). Učenje na prostem ima veliko pozitivnih učinkov: omogoča realno, pozitivno izkušnjo; izboljša fizično in mentalno zdravje; poveča motivacijo, navdušenje, samozavest, manj je težav z motnjami pozornosti; izboljša vedenje učencev in dijakov v šoli (timsko delo, povezanost skupine); razvija ročne spretnosti, koordinacijo, ravnotežje; izboljša učne dosežke; omogoča socialni razvoj (sodelovanje, zaupanje); poveča skrb in odgovornost za okolje (vzgoja za trajnostni razvoj); omogoča medpredmetno povezovanje (Skribe Dimec, 2023). V vzgojno izobraževalnem sistemu se večinoma uporablja tri glavne tipe pouka na prostem (Festeu, Humberstone, 2006, str. 33): Terensko delo in obiski (izleti), pustolovske (avanturistične) dejavnosti na prostem, projekti lokalnih skupnosti v okolici šole.

Naši otroci in mladostniki (v nadaljevanju o/m) se vedno učijo v zaprtih prostorih, kjer preživijo tudi večji del svojega prostega časa, in to predvsem ob digitalnih zaslonih. Zato je nadvse koristno in priporočljivo spodbujati poučevanje in učenje na prostem. Ker se zavedam pomembnosti učinkov tovrstnih aktivnosti, sem pri svojem delu z o/m začel izvajati aktivnosti učenja na prostem. V referatu predstavljam plezanje v adrenalinskem parku kot način pouka na prostem, preko katerega želim doseči cilje na področju sodelovalnega, socialnega in čustvenega učenja pri o/m s čustvenimi in vedenjskimi motnjami (v nadaljevanju ČVM).

Dobro skupinsko vzdušje in sproščeni odnosi v skupini pomembno vplivajo na počutje o/m, le-to pa na njihovo motivacijo do učenja in dela. Z zanimivo gozdno aktivnostjo, plezanje v adrenalinskem parku, pri o/m razvijam in krepim njihovo psihično odpornost. Tako se na primer med plezanjem in doživljanjem ne le telesnih, temveč tudi čustvenih izzivov, pri o/m krepim sposobnost samoregulacije, saj jim omogoča sprostitev številne frustracije, ki so se nakopičile v njih zaradi neugodnih življenjskih razmer ali dogodkov doma in/ ali v šoli. Pri plezanju v adrenalinskem parku se o/m lažje sprostijo, duševno umirijo; še tak samotar se poveže z drugimi, saj je to skupinski izziv, katerega sam ne moreš premagati. Pri tej aktivnosti se o/m srečajo z raznolikimi izzivi in so izpostavljeni različnim okoliščinam, ki od njih zahtevajo, da premostijo namišljene meje svojih teles in umov.

1.4 TUDI MESTNA SREDIŠČA LAHKO PREDSTAVLJAJO UČILNICO V NARAVI

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

IRENA BARAGA

OŠ NOVE FUŽINE

V Ljubljani je obilica zanimivih zgodovinskih ostankov iz časa Emone, srednjeveške in Hribarjeve Ljubljane, mostovi, spomeniki, zanimive ulice, trgi, kulturne ustanove, muzeji, galerije in vsak objekt nosi svojo zanimivo zgodovinsko zgodbo.

Ker si redko vzamemo čas za raziskovanje mesta v katerem živimo, sem se odločila, da bodo učenci podrobneje spoznali Ljubljano. Seveda je preveč, da bi lahko spoznali vse, zato sem izbrala za 6. in 7. razred ostanke rimske Emone in del srednjeveške Ljubljane, za 8. in 9. pa prav tako del srednjeveške in "moderno" Ljubljano, ki je bila zgrajena po velikem ljubljanskem potresu, leta 1895. Izbor se večinoma pokriva z učnim načrtom za zgodovino v osnovni šoli.

Predstavila bom nalogo za 8. in 9. razred, torej srednjeveško in "moderno" Ljubljano.

Tematika je bila večinoma zgodovinska, vendar pa je zajemala tudi slovenščino, umetnost, geografijo (orientacija) in IKT, tako da je vse skupaj postalo medpredmetno.

Želela sem se izogniti delovnim listom in veliki porabi papirja ter delo narediti bolj učencem zanimivo, zato sem se odločila za izdelavo filmčka, ki so ga učenci posneli na svoji poti po Ljubljani in zmontirali doma. Končne izdelke so mi poslali preko elektronske pošte, nekateri tudi na socialna omrežja. To je bilo tudi dokazilo za opravljeno delo, ki sem ga ocenila v skladu z vnaprej določenim in znanim kriterijem.

Priprave na sprehod po Ljubljani sem jim predložila v Arnes spletne učilnice. Doma so se tako pripravili na svojo pot, lahko so jo vnesli v svoj zemljevid na telefonu in se peš, s kolesi ali drugimi oblikami prevoza, ki so v skladu s trajnostnim razvojem, odpravili v center Ljubljane.

Vsebovala je tudi navodila, na kaj morajo biti pri snemanju filma pozorni in kaj naj bi v njem povedali. Predstavljali so si, da so turistnični vodiči ali fotoreporterji, ki snemajo oddajo o starem delu Ljubljane.

Pri izdelavi filmov sem pričakovala težave, vendar se je izkazalo, da so učenci večji sodobne tehnologije, bolj kot jaz. Večinoma so uporabili Video maker, Movavi Video Editor, Vimeo in druge.

Nekateri so posneli sebe, ko predstavljajo zgradbe, trge, spomenike, vodnjak in most, spet drugi samo svoj glas ali pa so dodali le glasbeno podlago in tekst napisali v film. Vse to je bilo dovoljeno.

Nekaj učencev zaradi različnih razlogov ni moglo na teren in so pripravili Power point predstavitev po danih navodilih. Tudi te so se pri delu zabavali, ko so zraven posneli še sebe, nekateri so se celo oblekli v zgodovinske osebnosti.

Težava je bila tudi, da so nekateri učenci brez pametnih telefonov in da jim starši niso bili pripravljene priskočiti na pomoč, vendar smo na koncu tudi to rešili. Filmčke se lahko sestavi tudi iz fotografij, ki jih posnameš s fotoaparatom in namesto svojega glasu, dodaš tekst.

To prakso sedaj uporabljamo tudi pri izvedbi ekskurzij izven Ljubljane, filmčke pa posnamejo v parih ali manjši skupini in si delo razdelijo (reporter ali vodič, snemalec, turist, ki postavlja vprašanja,...), kar krepi njihove interpersonalne spretnosti.

1.5 KAKO SPREHODI LAHKO PRIPOMOREJO K BOLJŠEMU VEDENJU V RAZREDU PRI OTROCIH Z ADHD

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

JURIJ BIZJAK

ZGNL

V Sloveniji je približno 3 do 5 odstotkov otrok s hiperaktivnostjo in motnjo pozornosti oz. ADHD, ki je ena najpogostejših razvojnih motenj pri otrocih in mladostnih. Otroci s to motnjo imajo težave s pozornostjo, impulzivnostjo in hiperaktivnostjo, ki lahko vplivajo na njihovo učno uspešnost in socialne odnose. Vključevanje sprehodov v naravo v šolski urnik se je izkazalo za učinkovito orodje pri umirjanju motečega vedenja dijakov z ADHD. Sprehodi v naravi tudi zmanjšujejo tesnobo in izboljšajo koncentracijo. Namesto sedenja za mizo, dijaki med sprehodom prisluhnejo predavanju. Vendar je potrebna previdnost in prilagajanje posameznim potrebam dijakov. Pomembno je sodelovanje s starši in strokovnimi delavci šole. Aktivnost je mogoča v manjših razredih v velikosti do 5 dijakov. Tako veliki razredi večinoma sestavljajo srednjo šolo na Zavodu za gluhe in naglušne v Ljubljani. Zavod obiskujejo mladostniki z različnimi motnjami. Majhno število dijakov v razredu ima prednosti za izobraževanje: bolj personaliziran pristop, boljše sodelovanje in odnosi, manjši stres, različni pedagoški pristopi in aktivno udeležbo dijakov.

1.6 SKRIVNA RASTLINA

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

TINA FABIJAN

CENTER ŠOLSКИH IN OBŠOLSКИH DEJAVNOSTI

Pri preživljanju časa z otroki v naravi lahko hitro opazimo njihovo zanimanje za različne živali. Živali so za otroke v naravi najbolj zanimiva bitja, ker se premikajo in so najrazličnejših velikosti. Kadar otroci zagledajo žival, so veseli in presenečeni, saj živali ne vidiš kar na vsakem koraku tako kot rastline. Navadno so najbolj zanimive večje živali. Radi slišijo kakšno posebnost o določeni živalski vrsti. To navdušenje se navadno pri rastlinah hitro konča. Pri svojih dejavnostih učence večkrat spodbudim, da naštejejo čim več gozdnih živali. V skupini jih navadno uspejo hitro naštetih več kot dvajset. Pri naštevanju rastlinskih vrst se ta raznolikost zelo hitro konča. Navadno učenci poznajo do deset vrst, velikokrat pa veliko manj kot deset.

Učenci poznajo veliko več živalskih kot rastlinskih vrst. Eden od razlogov je zagotovo tudi to, da so si rastline med seboj bolj podobne kot živali. Posledično jih učenci poznajo manj. Velikokrat imajo težave predvsem pri opazovanju in rabijo več časa, da vidijo posamezne razlike med rastlinami.

Za urjenje opazovanja in razlikovanja rastlin sem pripravila verzijo igre Ugani kdo, pri kateri uporabljam fotografije rastlin. Dejavnost, opisana v nadaljevanju, je različica igre Ugani kdo v naravi. Pri dejavnosti, ki sem jo poimenovala Skrivna rastlina, si mora vsak učenec na travniku izbrati eno rastlino. Izbira lahko med rastlinami, ki sem jih predhodno označila z obarvano palico. To rastlino čim bolj natančno nariše na list papirja in skuša o njej izvedeti kar se da veliko informacij. Pri drugem delu dejavnosti se učenci razdelijo v pare. Drug drugemu opišejo svojo rastlino, ne da bi pokazali njeno skico. Drugi v paru mora le po opisu rastline to rastlino na travniku tudi najti. Pri iskanju prave rastline lahko svojemu partnerju zastavlja vprašanja, ki se nanašajo na izgled rastline.

Pri dejavnosti spodbujamo natančno opazovanje rastlin. Učenci tudi po končani dejavnosti na travniku vidijo veliko več različnih rastlin kot prej, saj so že samo z opazovanjem in iskanjem prave rastline opazili mnogo več, kot le s sprehodom po travniku. S spodbujanjem opazovanja pri učencih utrjujemo občutek povezanosti z naravo. Med opazovanjem izbranih rastlin in postavljanjem vprašanj razvijajo zanimanje za to področje.

1.7 RAZISKOVANJE V KRAJINSKEM PARKU STRUNJAN

Tematski sklop: Trajnostni razvoj ter podnebni cilji in vsebine pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

SONJA FINK BABIČ

CENTER ŠOLSКИH IN OBŠOLSKИH DEJAVNOSTI

V današnjem času je pomembno, da se učenci naučijo razmišljati in delovati trajnostno, zato je potrebno, da mladi razvijajo zavedanje o pomenu ohranjanja narave in trajnostnega razvoja. V ta namen smo izvedli terensko metodo dela z učenci v Krajinskem parku Strunjan.

Učenci so bili razdeljeni v delovne skupine in so samostojno raziskovali območje Krajinskega parka Strunjan. S pomočjo delovnih listov so ugotavljali značilnosti kraja, njegove naravne posebnosti in gospodarske dejavnosti. Pri tem so se osredotočili na vpliv človeka na naravo in družbo. Učenci so preučevali posebnosti kraja z vidika trajnostnega razvoja. Pri terenskem delu so uporabljali tudi pametne telefone.

V okviru izvedbe dejavnosti smo učencem omogočili praktično in neposredno izkušnjo s terenskim delom ter jih spodbudili k aktivni udeležbi v procesu učenja, učenci pa so znanje pridobivali na raznolik in dinamičen način. Praktične izkušnje namreč pomagajo, da se učenci lažje povežejo z znanjem, ki ga osvajajo in si ga bolj zapomnijo.

Rezultati te izvedbe so bili zelo pozitivni. Učenci so se aktivno vključevali v delo in pokazali veliko zanimanje za raziskovanje. Poleg tega so se naučili tudi, kako lahko sami prispevajo k ohranjanju narave ter razmišljati o načinih, kako doseči trajnostni razvoj.

Take oblike učenja so pomembne, ker spodbujajo kreativnost, inovativnost in samostojno raziskovanje pri učencih. Hkrati pa tudi pomagajo pri razvoju različnih veščin, kot so komunikacija, sodelovanje v skupini in reševanje problemov.

1.8 SKRIVNOSTNO KOLO OB JESENSKEM GOZDU

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

MAJDA HOČEVAR PLEŠKO

OŠ MENGEŠ

Naša šola ima odlično lokacijo, ob gozdu, ob vznožju hriba Gobavica pod Mengeško kočo, ob potoku Pšata in drevoredu.

Za učenje v naravi je potrebna dobra motivacija in ob prihodu v gozd nas je pričakalo skrivnostno kolo. Tako se je za učence prvega razreda začel čarobni dan. Na kolesu, v paprnati vrečki so nas pričakali škrlatni raziskovalni listi in čarobne kroglice štirih barv. Učenci so z žrebom izbrali barvo skupine, Začeli so aktivno raziskovati okolico in na raziskovalne liste svoje barve skupine prinašati naravne materiale. Ko so vse skupine našle in razvrstile materiale, smo si pogledali, vse rešene naloge, ki so bile zelo ustvarjalno razvozlane. Bogatili smo se z idejami, saj so bile naloge odprtega tipa in so puščale veliko ustvarjalne svobode.

Nato smo se odpravili v gozd in doživeli jesen z vsemi našimi čutili. Na poti smo z zaprtimi očmi poslušali jesenske zvoke, požgečkali, objeli in povohali drevesa.....V parih smo nabirali jesenske plodove in jih vstavljali v raziskovalno škatlo. Dogovorili smo, do kam lahko gredo in raziskovanje se je začelo. Iz žepov in nahrbtnikov smo potegnili lupe, daljnoglede in napeli vsa čutila. V dvojicah smo pregledali štore, vse luknje in luknjice, ki so bile ob poti. Odstranili smo lubje drevesa, ki se je posušilo in iskali krivca za to, lubadarja. Spoznali smo dve roži, ki imata zelo podobno ime lapuh in repuh. Nato smo z daljnogledom opazovali, kje je naša šola. Da pa ni bilo naše srečanje samo »delovno«, smo si detektivi privoščili tudi zabavo z listjem in naredili drčo. Veliko smeha, zabave in polne kapuce listja....

Takrat pa je izza grma prišla botra jesen. Njen obisk je bil nadvse lepo in poučno doživetje. V svoji košari nam je razkazala jesenske plodove z njiv, ki smo jih lahko okusili. (npr, repo, korenje, jabolka,...) Skupaj smo zapeli jesenske pesmi.

Naš dan smo zaključili pred šolo. Na kup smo znosili približno 1234 in pol listkov, jih uredili v čeden kup, se zbrali okoli ..., nato pa akcija! Pričarali smo šelesteči listnati dež! In uživali in uživali

1.9 DODATNA STROKOVNA POMOČ OB VRTNARJENJU IN SKRBI ZA ČEBELE

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

MAJA ISKRA

OŠ PREDOSLJE KRANJ, VRTEC PRI OŠ PREDOSLJE KRANJ

Po Kurikulumu za vrtce (1999) je treba v predšolskem obdobju stremeti k temu, da otrok pridobiva nova doživetja, izkušnje in spoznanja tako, da je v ospredju otrokovo aktivno učenje. Temelji naj na neposredni aktivnosti s predmeti in pridobivanju konkretnih izkušenj.

Kot specialna pedagoginja pri delu z otroki s posebnimi potrebami opažam, da je ravno konkretnost pri osvajanju novih znanj, veščin in spretnosti pri njih še posebno pomembna. Prav zaradi tega precejšen del ur dodatne strokovne pomoči izvedem na prostem ob obdelovanju visokih gred, kar omogoča otrokom veliko mero aktivnega učenja. Preko dela nanje prenašamo spoštljiv odnos do narave. Spoznavajo, da smo ljudje, rastline in živali odvisni drug od drugega ter da moramo skrbeti za naravo, ki nam bo posledično vračala z dobrim. Dejavnosti vrtnarjenja se odlično povezujejo s cilji, ki jih ob začetku leta zastavimo v individualiziranih programih otrok s posebnimi potrebami. Večina ima težave z vztrajnostjo, ravnotežjem, koordinacijo gibov, slabšo kondicijsko opremljenostjo, finomotoričnimi spretnostmi, močjo itn. Vse te veščine se da na prostem pri praktičnem delu razvijati veliko lažje kot v učilnici.

Za povezovalno nit vseh naših vrtnarskih dejavnosti smo izbrali čebele. Živali so namreč za otroke navadno bolj zanimive od rastlin. Tematika varovanja čebel je v današnjem času zelo aktualna. Po Kozmusu (2018) imajo čebele na zemlji neprecenljivo vlogo, saj so zelo pomembne oprasovalke. Preko tega skrbijo za prehrano človeštva, omogočajo trajnostno kmetijstvo ter prispevajo k biotski raznovrstnosti. Na ta način pa prispevajo tudi k blažitvi podnebnih sprememb in ohranjanju okolja. Čeprav se zdi tema po eni strani zahtevna, se mi zdi pomembno, da se z otroki začnemo čim prej pogovarjati o tako pomembnih vsebinah, kot so skrb za zdravo ter varno okolje, zdrava prehrana in trajnostni razvoj. O vseh teh vsebinah smo se z otroki na njim primeren način najprej pogovorili ob slikovnem gradivu. Nismo pa želeli ostati le pri teoretičnem spoznavanju življenja čebel in njihovega pomena za človeka. Odločili smo se, da tudi sami prispevamo majhen delež k temu, da bi bilo za čebele dobro poskrbljeno. Izvedli smo različne dejavnosti, pri katerih so otroci aktivno sodelovali po svojih zmožnostih. Na visokih gredah smo zasadili medovite rastline. Poskrbeli smo za domovanje pomembnih oprasovalk divjih čebel, saj smo zanje in za še za druge žuželke izdelali t. i. hotel. Ker čebele zlasti v sušnih obdobjih težje pridejo do vode, smo jim pripravili pitnike. Ob vseh praktičnih dejavnostih je bilo potrebno poskrbeti tudi za sprostitev in zabavo ob različnih gibalnih didaktičnih igrah, ki smo jih povezali z življenjem čebel.

1.10 O GOZDU V GOZDU

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

MATEJA JAKLITSCH

OŠ CENTER

V 4. razredu se pri predmetu naravoslovje in tehnika posvečamo učenju o živih bitjih. Kot je zapisano v učnem načrtu učenci prepoznajo najpogostejše vrste rastlin, živali in gliv v neposrednem okolju, razlagajo zunanjo zgradbo rastlin, razlikujejo med rastlinami s cvetovi in rastlinami brez cvetov, prepoznajo najpogostejše drevesne in grmovne vrste, ki rastejo v ožjem okolju in prepoznajo les najpogostejših drevesnih vrst v ožjem okolju.

Zdi se mi prav, da se teh stvari učimo v naravi. Zato smo po spoznavni uri vsebin naredili načrt in se pripravili, da smo naslednje ure preživeli v gozdu v bližini šole. Učenci so bili razdeljeni v manjše skupine. Pri nekaterih dejavnostih smo jih vodile učiteljice, pri nekaterih so po zapisanih navodilih sami raziskovali in pridobivali znanje. Že sproti, pa tudi ob koncu so učenci poročali o delu in svojih ugotovitvah, skupaj smo naredili povzetke vsebine in uredili zapis v zvezku. Čas pa smo namenili tudi prostemu raziskovanju gozda (kar je bilo učencem v veliko veselje).

Nekaj dejavnosti, ki smo jih izvedli:

- Življenje na gozdni tleh: učenci so območje opazovanja omejili z obročem, ki se sicer običajno uporablja pri športu. Na tem prostoru so iskali in opazovali živali – njihovo gibanje, delo, zgradbo teles ...
- Maketa gozdnih tal: vsaka skupina je izdelala maketo gozdnih tal v steklenem kozarcu, ki smo jih potem razstavili v učilnici.
- Rastline s semeni in brez semen: po pogovoru o razlikah med rastlinami in pojasnjeni razdelitvi v skupini glede na to ali se razmnožujejo s semeni ali brez, so si učenci ogledali praprot s trosi in jabolko s semeni. Potem so iskali plodove, mahove, praproti. Najdeno so si ogledali s povečevalnimi stekli, nekaj plodov smo prerezali, da smo si pogledali tudi notranjost.
- Vrste dreves in grmov: pogovorili smo se o tem, kar učenci že vedo - kaj raste v gozdu, katera drevesa in grmovja znajo poimenovati ali jih prepoznajo, pojasnili smo razliko med drevesi in grmi. Nato so z gozdnih tal nabrali različne liste, plodove, palčke. Nabrano so predstavili, povedali s katerega drevesa ali grma je, primerjali smo z ilustracijami/fotografijami v knjigah. Potem si je vsak učenec omejil prostor in na tistem delu iz nabranega ustvaril likovno delo. Ogledali smo si razstavo ustvarjenega.
- Raziskovanje dreves glede na lubje in les: poiskali smo različne vrste dreves in opazovali lubje – hrapavost/gladkost, razpoke, barvo, vonj. S seboj smo prinesli deske različnih vrst dreves in jih opazovali - barvo, trdoto. Pogovarjali smo se o tem, kateri les je najprimernejši za določene izdelke.

1.11 RAZISKUJEMO GOZD IN SE IGRAMO V NJEM

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

SUZANA JEFIM

OŠ VELIKI GABER

Otroci se največ naučijo, ko sami raziskujejo in se igrajo. Gozd pa je zelo primerno okolje, kjer se lahko učimo. Pri tem je potrebno upoštevati načela varnosti in dogovor z lastnikom gozda. Seveda moramo biti pozorni, da gozda in njegove podrasti ne uničujemo preveč ter se izogibamo nevarnejšim delom. Otroke in njihove starše sem o izvedbi dneva dejavnosti v gozdu obvestila nekaj dni prej, da so se lahko primerno opremili. Dan pred odhodom smo se pogovorili tudi o gozdnem bontonu, ki je otrokom že zelo dobro poznan.

Na dan dejavnosti smo si že pred odhodom razdelili malico. Povedala sem jim, da se bodo lahko sami odločili, kdaj je čas, da jo pojedjo. V gozdu smo se postavili v krog, zaprli oči in nekaj trenutkov poslušali zvoke. Vsak je imel priložnost, da pove, kaj je slišal. Druga naloga je bila, da se morajo osredotočiti na vonj. Tretja naloga pa je bila opazovalna. Povedati so morali, kje smo in v kakšnem gozdu smo.

Že pred začetkom sem jim pripravila nekaj »gozdnih predmetov« in jih pokrila z blagom. Njihova naloga je bila, da so nekaj časa natančno opazovali skupine predmetov, potem pa so jih v bližini poiskali, prinesli in jih položili poleg predmetov, ki sem jih pred tem pokrila nazaj. Na koncu smo preverili rešitev tako, da sem blago odstranila. Dodatna naloga je bila, da smo skupaj poimenovali vse predmete.

Sledilo je delo po skupinah. Do svoje začetne pozicije, kjer so jih čakala navodila, so prišli s tipanjem vrvice. Del poti so lahko opravili z zaprtimi očmi. Cilj je bilo določeno drevo. O vrstnem redu opravljanja nalog so se odločili sami (odprti krog).

Navodila za delo:

- Pozdravite drevo. Lahko mu kaj zapojete, poveste kaj lepega ...
- Opazujte drevo in njegovo okolico.
- Izdelajte osebno izkaznico drevesa (ime, plod, list/iglica, odtis lubja, obseg drevesa) – učni list.
- Raziščite gozdna tla in zapišite čim več podrobnosti na prazen list. V pomoč so vam določevalni ključi in lupe.
- Izdelajte sliko povečane drobne živali iz naravnih materialov na gozdnih tleh.
- Iz storžev, vejic in drugega materiala z gozdnih tal poskusite oblikovati čim bolj izviren ščit vašega drevesa.
- Natančno si preberite navodila, jim sledite in poiščite skriti zaklad v gozdu. Začnite pri svojem drevesu.

Po opravljenih nalogah so se vrnili na zbirno mesto, kjer so jih čakale različne igre. Vrstni red so si izbrali sami. Pripravljena je bila postaja zadevanja storžev v obroče, krajši poligon za »bosonogo hojo«, sestavljanje stolpa iz storžev, lahko so premagovali »laserje« (vrvice med drevesi) ali pa so se lahko preizkusili v »slepi hoji«, kjer so sodelovali v parih in si dajali navodila z dogovorjenimi znaki dotikanja ramen.

1.12 VEČČUTNA ZGODBA

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

MATEJA JELEN

OŠ PRESKA

Pri vsakodnevnem delu z učenci želim, da naravoslovje postane aktivna, poučna in zabavna dejavnost, pri kateri spoznavajo naravo in razvijajo čut zanjo. Del pouka zato redno izvedemo v naši najljubši in najboljši učilnici – v naravi. Tokrat smo oblikovali VEČČUTNO ZGODBO. Gre za preplet različnih dejavnosti, ki se povezujejo z različnimi predmetnimi področji: spoznavanje okolja (čutila, nastanek zvoka, lastnosti snovi), slovenščina (razvijanje besedišča in domišljije), likovna umetnost (razvijanje občutka za estetskost, ustvarjanje), šport (gibanje na različnih podlagah, terenih), glasbena umetnost (pozorno poslušanje, igranje na improvizirana glasbila, ustvarjanje ob glasbi). Kot dodatno motivacijsko sredstvo smo vključili tudi sodobno tehnologijo – aplikacijo za snemanje zvoka na pametnem telefonu.

1.13 IZMIŠLJENE ŽIVALI IZ NARAVNIH MATERIALOV

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

MOJCA JURKOVIČ

OŠ IVANA TAVČARJA GORENJA VAS

Z učno vsebino Izmišljene živali iz naravnih materialov učenci urijo vse štiri jezikovne zmožnosti v angleškem jeziku (poslušanje, govorjenje, branje in pisanje), ob tem pa preživljajo čas zunaj, so aktivni in razvijajo svojo domišljijo. Načrtovane dejavnosti izvedemo v treh učnih urah.

Prvo učno uro z didaktičnimi igrami ponovimo besede za poimenovanje živali in njihovih delov telesa ter predstavimo naravne materiale, ki jih lahko najdemo v gozdu. Najprej se na šolskem igrišču igramo igro lovljenja, pri kateri vedno, ko je nekdo ujet, določimo nov način gibanja (npr. Hop like rabbits!) in primerno omejimo prostor. Nato se igramo pantomimo, pri kateri eden izmed učencev z gibi pokaže določeno žival, ostali učenci pa ugibajo (Is it a ___?), katero žival kaže. Za tem se igramo še igro ugibanja, pri kateri eden izmed učencev izreba sliko živali in je nikomur ne pokaže, ostali učenci pa ugibajo, za katero žival gre, tako da postavljajo vprašanja (Is it ___? Has it got ___?). Po končanih dejavnostih ponavljanja in utrjevanja že znanega učencem povem, da se bomo prihodnjo učno uro odpravili v gozd, kjer bomo izdelali živali iz naravnih materialov. Vprašam, katere naravne materiale lahko v posameznem letnem času najdemo v gozdu ter predstavim angleške besede za naravne materiale, ki jih v gozdu najdemo poleti. Za zaključek se igramo še štafeto, pri kateri učenci v skupinah tekmujejo v tem, katera skupina prej pravilno sestavi zapis dane besede.

Drugo učno uro najprej ponovimo, katere naravne materiale lahko najdemo v gozdu in se pogovorimo o tem, kako moramo s temi materiali ravnati. Pogovorimo se tudi o tem, da v gozd ne smemo odlagati odpadkov. Dogovorimo se, da bomo pobrali odpadke in jih odnesli v smeti, če bomo na njih naleteli ob iskanju naravnih materialov za našo umetnino (s sabo imam vrečo, kamor jih bomo pospravili). Nato izžrebamo dvojice in se peš odpravimo do bližnjega gozda. Na določenem mestu si vsaka dvojica poišče prostor, kjer oblikuje izmišljeno žival. Dvojice ustvarjajo dovolj daleč narazen, da ne morejo videti izdelkov svojih sošolcev. Končane izdelke fotografiram.

Tretjo učno uro vsaka dvojica ob fotografiji lastnega izdelka pisno opiše svojo izmišljeno žival (fotografije predhodno natisnem). Tudi to dvojice delajo dovolj daleč narazen, da ne vidijo izdelkov svojih sošolcev. Nato pa ob razstavljenih fotografijah posamezne dvojice preberejo svoje opise, ostali učenci pa ugibajo za kateri izdelek gre.

1.14 TRAJNOSTNA PRVA POMOČ

Tematski sklop: Trajnostni razvoj ter podnebni cilji in vsebine pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

KATARINA KONDA

CENTER ŠOLSkih IN OBŠOLSkih DEJAVNOSTI

Znanje o prvi pomoči je bistveno za splošno izobrazbo vsakega izmed nas. Prva pomoč je neposredna zdravstvena oskrba, ki jo dobi poškodovanec ali nenadno oboleli na kraju dogodka in čim prej po dogodku, opravljena s preprostimi pripomočki in z improvizacijo ter vključuje morebitni transport (prirejeno po Ahčan, 2007). Njen cilj je reševanje življenja, preprečevanje poslabšanja stanja in obveščanje, dokler nenadno obolelega ali poškodovanega ne predamo v roke usposobljenem medicinskem osebju. Neglede na naše predhodno znanje smo pozvani, da ukrepamo in pomagamo sočloveku.

Poučevanje prve pomoči je zato bistveno za otroke in odrasle. Naloga zajema potrpežljivost, razumevanje in komunikacijske veščine, zato da postanejo vsebine dostopne in razumljive vsem. Obsežnost vsebin je razdrobljena na manjše enote preko ilustracij, videoposnetkov, pripomočkov in razlagi po korakih. Primeri iz življenja in realne rizične situacije oz. scenariji pa naredijo snov še bolj privlačno.

Teorija je osnova, poučevanje pa nadgradimo z demonstracijami in izkušenijskim učenjem, ko se vsebine vadijo in preizkusijo v namišljenih poškodbah in bolezenskih stanjih.

Trajnostni vidik in podnebni cilji v poučevanju prve pomoči se izrazijo na več nivojih. Osnova prve pomoči je sočutje in pomoč drugim, kar je pomemben del trajnostnega odnosa do sveta in gradnje stabilne skupnosti. S spodbujanjem dolgotrajnejše skrbi za zdravje, zmanjšamo statistične možnosti primerov prve pomoči. Pri oskrbi lahko uporabljamo okolju prijazne in naravne materiale ali ponovno uporabimo starejše predmete. In nenazadnje poskrbimo za primerno odstranjevanje bioloških odpadkov.

Vir: Ahčan, Uroš G., Prva pomoč: Priročnik s praktičnimi primeri, Rdeči križ Slovenije, Ljubljana, 2007

1.15 VRETEŃARJI IN GIBALNA AKTIVNOST

Tematski sklop: Sodobni didaktiĉni pristopi pri uĉenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

TINA KOŠĀAK

OŠ GRADEC

Prispevek prikazuje primer aktivnosti izkustvenega in raziskovalnega uĉenja v gozdu, ki je razdeljeno iz dveh delov. Prvi del vkljuĉuje spoznavanje vreteĉarjev, drugi del pa gibalno aktivnost. Gozd je odliĉno okolje za celostno uĉenje v naravi. V gozdu je mnogo priloŹnosti za vzbuditev navduŹenja, za usmerjanje pozornosti, doŹivljanje ter delitev navdiha z drugimi (Cornell, 1998). Hkrati je gozd odliĉen poligon za gibalne aktivnosti, ki so del proste igre. V gozdu otroci radi teĉejo, plezajo, se gugajo na vejah, delajo poskoke, pleŹejo, ob izdelavi bivakov potiskajo oz. vleĉejo veje, sodelujejo v skupini, se dogovarjajo, usklajujejo itn. Gozd ponuja neŹteto priloŹnosti za umirjanje, koncentracijo ter opazovanje okolice. Na ta naĉin se krepi otrokov celostni razvoj.

Źivali, ki jih sreĉujemo v naŹi okolici ali v gozdu vzbujajo mnogo navduŹenja. Ta aktivnost se osredotoĉa na spoznavanje vreteĉarjev, na njihovo opazovanje v neposredni okolici. Vreteĉarje razvrŹamo v posamezne skupine, spoznavamo pa tudi njihov razvoj na naŹem planetu. Znaĉilno gibanje posamezne skupine vreteĉarjev je znaĉilno tudi za gibalne vzorce dojenĉka v prvem letu starosti. Z uĉenci v gozdu prakticiramo tovrstne vzorce gibanja, t.i. BrainDance. Raziskave kaŹejo, da tovrstne vaje izboljŹujejo kognicijske sposobnosti ter prispevajo k zmanjŹevanju demence, spodbuja fleksibilnost, izboljŹuje telesno jedro, zmanjŹuje utrujenost ter stres ter prispevajo k izboljŹanju pozornosti ter fokusa. Vaje BrainDance spodbujajo integracijo refleksov, ki so temelj za zdrav razvoj moŹganov. Tovrstno aktivnost lahko Źe nadgradimo z izvajanjem v gozdu, kar predstavlja inovativen pristop tako na podroĉju gibanja kot na podroĉju uĉenja.

1.16 NAŠA DANAŠNJA UČILNICA GOZD

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

VESNA KRAMER

OŠ DRAVLJE, LJUBLJANA

Ko imajo otroci možnost doživeti in se učiti v gozdnem okolju, je to lahko bogata in dragocena izkušnja za njihovo izobraževanje in razvoj. Gozdovi ponujajo številne možnosti učenja in raziskovanja, ki lahko spodbujajo radovednost, raziskovanje in globlje povezave z naravo. Tukaj je nekaj načinov, na katere lahko otroci koristijo gozdne izkušnje:

1. **Opazovanje in raziskovanje:** Gozdovi so naravne učilnice, ki otrokom zagotavljajo neskončne možnosti za opazovanje in raziskovanje raznolikih ekosistemov, rastlin in živali. Lahko se učijo o življenjskih ciklih rastlin, prepoznajo različne drevesne vrste, opazujejo prostoživeče živali in odkrijejo, kako so organizmi medsebojno povezani.
2. **Okoljska ozaveščenost:** S tem, ko opazujejo lepoto in kompleksnosti narave, lahko cenijo okolje in razumejo pomen ohranjanja za prihodnje generacije. Lahko se učijo o trajnosti, ohranjanju in medsebojni povezanosti vseh živih bitij.
3. **Znanstveno raziskovanje:** Lahko oblikujejo vprašanja, postavljajo hipoteze, izvajajo poskuse in zbirajo podatke. Na primer, lahko raziščejo učinke sončne svetlobe na rast rastlin ali preučujejo vedenje živali. Takšne izkušnje lahko spodbujajo kritično mnenje, veščine reševanja problemov in strast do znanstvenega raziskovanja.
4. **Čutna angažiranost:** Gozdovi spodbujajo čute otrok na edinstvene načine. Čutijo teksturo drevesnega lubja, poslušajo zvoke ptic, vohajo zemeljski vonj gozda in opazujejo spreminjajoče se barve listja. Ta izkušnja krepi njihov kognitivni razvoj in spodbuja globlje povezave z naravnim svetom.
5. **Telesna aktivnost:** Gozdovi otrokom zagotavljajo dovolj prostora za telesno dejavnost kot so pohodništvo, plezanje in tek. Te dejavnosti spodbujajo telesno pripravljenost ter prispevajo k splošnemu boljšemu počutju. Gozdna okolja imajo tudi pomirjujoče učinke in lahko zmanjšajo raven stresa, kar koristi duševnemu zdravju otrok.
6. **Kulturno-zgodovinske povezave:** Gozdovi imajo pogosto kulturni in zgodovinski pomen, kar otrokom omogoča, da se učijo o dediščini in tradicijah, povezanih s tem okoljem. Raziskujejo lahko zgodbe, povezane z gozdovi in si pridobijo širši pogled na odnos med ljudmi in naravo.
7. **Ustvarjalnost in domišljija:** Gozdovi navdihujejo ustvarjalnost in domišljijo. Otroci se lahko ukvarjajo z domiselno igro, ustvarjajo z naravnimi materiali ali si izmišljajo zgodbe, ki temeljijo na svojih gozdnih izkušnjah. Lahko sproščeno zapojejo.
8. **Odgovorno ravnanje v naravi:** spodbujanje otrok k spoštovanju naravnega okolja, rastlin in živali. Naučimo jih, da gozda ne onesnažujejo s smetmi.

Z uporabo teh smernic imajo otroci lahko varno in prijetno izkušnjo v gozdu, medtem ko se učijo o naravi in njenih čudesih. Na splošno gozd služi kot dinamično učno okolje, kjer lahko otroci razvijejo odnos do narave, spodbujajo znanstveno radovednost, vključijo svoje čute, se gibljejo, sproščajo in razvijajo medsebojne odnose. Spodbujanje otrok k raziskovanju, učenju in raziskovanju v gozdu lahko močno in trajnostno vpliva na njihovo izobraževanje in osebno rast.

Zato sem otroke odpeljala na opazovalni sprehod v gozd.

1.17 FARMA PRIHODNOSTI

Tematski sklop: Trajnostni razvoj ter podnebni cilji in vsebine pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

POLONA KRIŽNIČ ČEBRON CENTER ŠOLSKIH IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI

Kakšne naj bi bile farme prihodnosti? V njih naj bi gojili zdravo, polnovredno in trajnostno hrano, ki bo pozitivno prispevala k našemu zdravju, okolju in prihodnosti za nadaljnje rodove.

Žuželke veljajo za hrano prihodnosti, saj predstavljajo alternativni vir beljakovin, njihovo gojenje pa predstavlja trajnostni prehranski sistem, ki ima tudi okoljske koristi. Slednje temeljijo na visoki učinkovitosti pretvorbe krme žuželk, manjšem izpustu toplogrednih plinov in amonijaka, manjši porabi vode in obdelovalnih površin. Črički na primer potrebujejo 12-krat manj krme kot govedo, štirikrat manj krme kot ovce in pol manj krme kot prašiči ali piščanci za enako količino beljakovin. So zdrava, hranljiva alternativa prevladujočim živilom, kot so piščančje meso, svinjina, govedina in celo ribe. Govorimo torej o visokokakovostni »superhrani«, izjemno bogati z beljakovinami, naravnimi vitamini, vlakninami in minerali, predvsem pa gre za trajnostno živilo, ki ne vsebuje dodatkov, hormonov, pesticidov ali antibiotikov.

Za prehrano na svetu se danes uporablja okoli 2000 vrst žuželk. Po odobritvi evropske komisije se žuželke tudi v Evropi lahko uživa v obliki prigrizkov ali kot sestavine v različnih živilskih izdelkih. Po nekaterih ocenah jih redno uživa več kot dve milijardi ljudi. Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) žuželke celo opredeljuje kot zdrav in zelo hranljiv vir hrane z visoko vsebnostjo beljakovin, vitaminov, vlaknin in mineralov.

Ljudje se sami odločamo, ali bomo žuželke jedli ali ne. Uživanje žuželk ni nič novega, saj se v številnih delih sveta že od nekdaj uporabljajo za prehrano. K temu prispevajo tudi prehranjevalne navade ljudi. Žal imamo ljudje do tovrstne hrane tudi veliko predsodkov, strahu in pomišljanja. Kljub temu nas žene radovednost kakšen naj bi bil njihov okus in konsistenca .

V domu Soča imamo manjši vivarij, v katerem med drugim gojimo tudi nekatere žuželke kot so mokaerji, ščurki in zoofobi. Gojimo jih kot prehrano za kuščarja, a učence tovrstna »prehrana« velikokrat zanima in se želijo poglobljeje seznaniti z njo. Nekateri si omenjenih žuželk ne upajo niti dotakniti, za vsakogar pa je to zagotovo neka posebna izkušnja. Z navdušenjem si ogledajo kako kuščar pospravi mokaerja, ter kako veselo se potem oblizuje. Opazovanje mokaerjev kaj kmalu preraste v pogovor, da so žuželke alternativni vir beljakovin tudi za prehrano človeka. Tudi Slovenski prostor tu ni izjema, saj se žuželke in njihovi izdelki dobijo tudi na slovenskem tržišču. Učenem razložimo teoretična izhodišča za uživanje tovrstne hrane, njihove dobrobiti, pa tudi slabosti. Nekateri učenci ob tem postanejo še bolj radovedni in velikokrat se vname kar burna razprava, med drugim tudi o gojenju tovrstne hrane, torej o »farmah žuželk«. V ta namen si hrošča mokaerja in njegov razvojni krog (ličinka, buba, odrasla žival) ogledamo poglobljeje, saj je le-to nujno za razumevanje njihove vzreje.

V sklopu omenjene učne vsebine znanje učencev utrdimo in poglobimo skozi tri dejavnosti. Najprej bomo izdelali zanimiv prikaz razvojnega kroga žuželke s popolno in nepopolno preobrazbo, pri čemer bomo uporabili material iz narave, nato pa dejavnost nadgradili še s ponazoritvijo s testeninami.

Material bomo polagali na papirnate krožnike, ki simbolično predstavljajo naš obrok oz. alternativni vir hrane.

V nadaljevanju bomo z učenci pripravili tudi »mini farma prihodnosti«, to je gojišče za hrošča mokařja, pri čemer bomo nekaj materiala, potrebnega za gojišče, nabrali tudi v naravi.

Pouk v naravi zaključimo z didaktično igro »farma prihodnosti«, preko katere učenci spoznajo in utrdijo znanje, da je žuželk na svetu na pretek, da imajo visoko beljakovinsko in prehransko vrednost, predstavljajo manj kot 1 % ogljičnega odtisa živine ter so idealna prehranska alternativa, ki lahko olajša prehod na zdravo in trajnostno prehrano in pozitivno prispeva ne samo k našemu zdravju, ampak tudi okolju in boljši prihodnosti.

1.18 OBČANSKA ZNANOST KOT METODA UČENJA NA PROSTEM

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

EMA MEDEN IN DR. JOHANNA ROBINSON

ANDRAGOŠKI CENTER SLOVENIJE

Učenje na prostem je za odrasle priložnost, da se povežejo z naravo, bolje razumejo svet okoli sebe in razvijajo nove spretnosti. Ličen (2009) izobraževanje v odraslosti opiše kot modrost prilagajanja okolju, spreminjanja okolja in osebnostnega razvoja. Izobraževanje lahko torej odrasle opolnomoči za odziv na osebne, lokalne in globalne izzive.

Poleti 2022 je Andragoški center Slovenije v okviru projekta Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju (PCVIZ) izvedel preizkus pristopa t.i. občanske znanosti za okoljsko učenje. Izvedena aktivnost je v izobraževanje odraslih v Sloveniji prinesla tako novo vsebino (opazovanje opravevalcev) kot pristop (učenje na prostem, samostojno, koordinirano opazovanje, kombinirano učenje na terenu in z IKT orodji ter neposreden dolgotrajen voden stik z raziskovalci).

Projekt PCVIZ, ki ga Andragoški center Slovenije izvaja skupaj z drugimi javnimi izobraževalnimi zavodi, financira in upravlja Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo s sredstvi Sklada za podnebne spremembe, poleg financerja pa ga nadzoruje še Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. Projekt med drugimi razvija inovativne učne metode (Bogataj idr. 2022). V tem prispevku opisujemo občansko znanost kot inovativni pristop k metodi učenja na prostem. Podrobnejši opis zbiranja in analize bioloških podatkov bo objavljen v znanstveni publikaciji (Gradišek idr., n.d.).

Pri konceptu občanske znanosti (citizen science) gre za to, da so posamezniki, ki sicer sami niso znanstveniki nekega področja, vključeni v znanstveni-raziskovalni proces, največkrat v obliki pomoči pri zbiranju podatkov. Udeležba ponuja posebno priložnost za učenje o raziskovani temi, hkrati pa pomaga k novim znanstvenim spoznanjem.

Dober odziv in povratne informacije sodelujočih omogočajo nadaljnji razvoj in terjajo odločitve glede razumevanja in uporabe občanske znanosti:

- kot pretežno izobraževalnega ali pretežno raziskovalnega pristopa
- kot spodbude sprememb vedenja ter celovitejšega razumevanja lastnega delovanja in vpliva
- kot motivatorja za razumevanje in vpeljavo raziskovalnega/problemskega mišljenja
- kot pristopa za ozaveščanje o makro-sistemih, kot je npr. podnebje

Viri:

Bogataj, N., Kregar S., Uršič, D., Belasić, I (2022). Izzivi zelenega prehoda v izobraževanju – primer projekta Podnebni cilji v vzgoji in izobraževanju. V: PERKO, Igor (ur.), et al. IRDO Joint Conferences on Socially Responsible Society 2022 : Green, Digital and Inclusive Transition: How to Make it Happen? : 2-3 June 2022, (Slovenia, Maribor, European Union, online performance) : [conference proceedings]. Electronic ed. Ljubljana: Institute for the Development of Social Responsibility (IRDO), 2022. 14 str. Collection Social responsibility. ISBN 978-961-7141-02-3. <https://irdo.si/irdo2022/referati/day2-2022-paper-bogataj-ok.pdf>

Gradišek, A., Robinson, J. A., Bogataj, N., & Bevk, D. (n.d.). Pollinators of Sunflowers through Citizen Science: An Adult Education Approach. *Acta Entomologica Slovenica* (Submitted).

Ličen, N. (2009). Uvod v izobraževanje odraslih. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

1.19 MEDPREDMETNA POVEZAVA KNJIŽNICE IN BIOLOGIJE

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

TINA MLAKAR

GIMNAZIJA MOSTE

Medpredmetno povezavo na prostem sem zasnovala knjižničarka z idejo sodelovanja neklasičnih tematik v sklopu knjižnično informacijskih znanj. Želela sem združiti praktični pouk na prostem in učenje iskanja virov ter citiranje in navajanje iz fizične literature, namreč to znanje je dijakom precej oddaljeno. Najprej so dijaki dobili navodila za potek dejavnosti. V prvem delu so zunaj nabirali material. Med nabiranjem so že ugotavljali za katere drevesa in grme gre in se z zbranim materialom podali na ustvarjalno iskanje geometričnih oblik. Drugi del je potekal v šoli in doma. Dijaki so poiskali primerne vire o drevesih v knjigah, leksikonih in na spletu. Na podlagi terenskega dela in spletnega iskanja so oblikovali poročilo, kamor so vključili kratek opis in navedli literaturo. Na ta način smo dosegli cilj, da so se na praktičnem primeru naučili uporabljati vire in jih navajati. Medpredmetno povezovanje knjižnično informacijskega znanja in biologije morda sprva izgleda nenavadno. Vendar menimo, da nam je uspelo pripraviti zanimivo in sodelovalno učenje s praktičnim delom na prostem pod drevesi.

1.20 ŽIVALSKESLEDI

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

MARUŠA NOVLJAN

OŠ NOVE JARŠE

V današnjem času je pouk največkrat organiziran kot frontalni ali individualni pouk v učilnici, za sedečimi mizami. Zavedati se moramo, da otroci preživijo v takšnih položajih celo 4 ali 5 šolskih ur na dan. Raziskave kažejo, da je ena izmed možnosti poučevanja, ko se otroci gibajo, so na svežem zraku in se hkrati učijo, pouk na prostem. Znanstveno je dokazano, da se učenci zunaj učilnic, učijo z vsemi čutili hkrati, kar omogoča, da si zapomnijo več. Pouk zunaj je za otroke motivacija, igra ali zabava, s tem pa učitelju ponuja možnost, da načrtuje pouk na prostem v okolici šole in otrokom omogoči kakovostno, spodbudno in zdravo učno okolje z doživljajsko vrednostjo. Učitelj lahko v dejavnosti vključi tudi konkreten material, ki ga pri pouku v učilnici ne more.

Učni načrt za spoznavanje okolja (2011) navaja kot splošna cilja razumevanje okolja in razvijanje spoznavnega področja, ki pa naj se uresničujeta z aktivnim spoznavanje okolja. Učitelj naj organizira dejavnosti, ki omogočajo razvijanje sposobnosti (primerjanje, razvrščanje, urejanje, merjenje, sklepanje, eksperimentiranje ...) in bogatenje izkušenj. Svet zunaj učilnic je bistven del učenja ne glede na starost, sposobnost ali okoliščine. Pri načrtovanju pouka naj učitelji ne pozabijo na šolsko okolico, ki velikokrat ponuja dobre in malo manj dobre možnosti izvajanja pouka na prostem. Ob tem se je treba zavedati, da je šolsko območje bogat vir učenja, ki ga imajo učitelji na pragu.

Zavedati se moramo, da je narava naše največje bogastvo, saj nam ne omogoča le življenje, ampak se lahko iz nje tudi kaj naučimo. Ko vprašamo otroke, kaj se lahko v naravi naučimo dobimo odgovore, kot so Nihče pa ne pomisli, da lahko z opazovanjem narave in nekaterimi pripomočki ugotovimo, kdo vse se skriva v naši okolici. Namen prispevka je predstaviti primer dobre prakse, ko so otroci postali detektivi in v gozdu blizu šole iskali živalske sledi. Seveda so pri tem pomislili le na živalske stopinje (odtise), ne pa tudi na oguljena drevesa, dlako ... V literaturi najdemo, da so živalske sledi tudi iztrebki, sledi hranjenja, kaluže, rogovi in čohalniki ... Sledi nismo iskali le na obstoječih poteh, ampak tudi po ostalih delih narave. Pri tem je bilo najbolj pomembno to, da so se otroci v naravi sproščali, gibalni in hkrati tudi učili. Zavedati se moramo, da lahko otrokom že majhen prostor postane prava detektivska pot, na kateri pridobijo novo znanje.

1.21 SMREKA

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

MATEJA NOVLJAN

VRTEC LITIJA

V predšolskem obdobju je otrokov razvoj celosten, kar pomeni, da se telesno, gibalno, spoznavno, čustveno in socialno področje med seboj prepletajo. Zato je težko opazovati samo eno področje naenkrat. Poleg tega je razvoj v predšolskem obdobju različno hiter na različnih področjih. Razvoj opredeljujemo z rastjo, zorenjem, izkušnjami in adaptacijo. Pri razvoju v najzgodnejšem obdobju imamo odrasli možnost vplivati na otroka predvsem z ustreznimi izkušnjami. Pomen pravih, dovolj pogostih in primerno intenzivnih izkušenj ob pravem času omogoča, da otrok čim bolj skladno s svojimi predispozicijami razvija svoj potencial. Tisto, kar zamudi v najzgodnejšem obdobju, kasneje namreč težko nadoknadi.

Načrtovanje ustreznih izkušenj je zaupano vzgojitelju. Na podlagi analize skupine otrok, ki mu je zaupana, načrtuje, izvaja, analizira in spreminja pedagoški proces tako, da sledi procesno-razvojnim ciljem. Realizira jih lahko na različne načine oziroma jih uresničuje po različnih poteh.

V referatu bom predstavila 19 dejavnosti povezanih s temo Smreka. Ideja je bila zasnovana v predhodnem projektu Bodi eko ustvari smreko. Dejavnosti se med področno povezujejo, kjer se prepletajo vsa področja kurikuluma.

Večina dejavnosti smo izvajali v naravnem okolju, gozdu, katerega imamo tudi v bližini vrtca. Dejavnosti, ki jih nismo mogli izvesti v naravi zaradi različnih okoliščin smo v igralnici, poskušali na inovativen način čim bolj približati otrokom. V samih analizah dejavnosti sem uporabila tudi komentarje otrok, kateri so skupaj z vzgojiteljem evalvirali dejavnosti. Projekt je bil izveden v kombinirani skupini 2-6 let.

Težavo sem videla v tem, da mogoče otroci nimajo predznanja o drevesu, ali da jih morda tema nebo zanimala.

Vendar se te težave niso pojavljale pri sami realizaciji projekta. Pri projektu sem se lotila tematskega načrtovanja, ker tako načrtovanje je v naših skupinah bistveno lažje, sploh v skupini, ko imam otroke stare 2-6 let in se je potrebno za vsako starost prilagoditi dejavnosti.

Projekt sem uspešno izvedla skozi tri tedne.

Cilj projekta:

- otroke spodbuditi k aktivnemu učenju,
- otroke čim bolj aktivirati in motivirati za sodelovanje
- otrokom približati izvedbeni kurikulum v naravi.

1.22 ČUJEČE ZAČUTIMO NARAVO

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

ALENKA OSTERMAN

OŠ DRAVLJE

ČUJEČE ZAČUTIMO NARAVO

Šolsko igrišče je odlično mesto za otroke, kjer se lahko ukvarjajo z dejavnostmi na prostem in raziskujejo svoje čute. Z zagotavljanjem možnosti za čutno igro in raziskovanje lahko otroci razvijejo svoje kognitivne, socialne in čustvene sposobnosti, hkrati pa se zabavajo in ostanejo aktivni.

Čuječnost pomeni biti prisoten in vključen v trenutni trenutek. Vključuje pozornost na misli in občutke, katere naj bi sprejemali z radovednostjo in odprtostjo. Otroci so v svojem bistvu že sicer bolj čuječi kot odrasli, z usmerjenimi vajami pa lahko to njihovo sposobnost še dodatno negujemo in jo okrepimo - z zavedanjem, da dolgotrajno doživljanje stresa pomembno oslabi zmožnosti učenja in zdravega razvoja.

Vaje čuječnosti smo izvajali celo šolsko leto, na začetku največkrat v učilnici. Postopno smo vaje v razredu, zamenjali za igrišče. Pomembno je, da otroke nad čuječnostjo navdušimo. Sama sem se srečala s čuječnosti, ko smo imeli v šoli 20 urni tečaj, ki ga je vodila ga. Katarina z Društva za razvijanje čuječnosti. Sama sem bila nad izobraževanjem navdušena in čuječnost sem takoj začela vpeljevati v pouk. Šola je še naprej sodelovala z društvom. Tako je na šolo prihajala ga. Katarina, ki je imela enkrat tedensko po 20 minut v izbranih razredih tečaj čuječnosti. To je navadno potekalo tako, da je vpeljala vajo, ki smo jo potem z učenci izvajali cel teden. Vaje so vključevale dihanje, čutenje telesa in spremljanja misli in čustev.

Igranje igrice čuječnosti na šolskem igrišču lahko pomaga otrokom razviti njihovo osredotočenost, pozornost in spretnosti. S spodbujanjem lastnega zavedanja misli in spodbujanjem otrok, da so prisotni in se zavedajo svoje okolice, lahko preko igre pozitivno vplivamo na duševno in čustveno podobo otroka.

Dejavnosti raziskovanja svojih čutil, sem prepletla z vajami čuječnosti. Vaje smo izvajali občasno, glede na čas in razpoloženje otrok.. Otroci so vaje izvajali zelo radi. Veselili so se odhoda na igrišče in novega izziva.

1.23 DO ZELENE PRIHODNOSTI Z MALIMI KORAKI

Tematski sklop: Trajnostni razvoj ter podnebni cilji in vsebine pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

MAŠA PETAN OMEJEC OŠ LESKOVEC PRI KRŠKEM

V prispevku bom predstavila kako smo z učenci v naravi obravnavali učno vsebino o odpadkih. Pri učenju smo sledili ciljem iz učnega načrta in snov medpredmetno povezali. V tretjem razredu spoznavamo, da ob proizvodnji in v vsakdanjem življenju nastajajo odpadki, kako ravnamo z njimi, kaj je recikliranje, učenci poznajo nekatere znake za nevarnost, spoznajo kako potrošništvo vpliva na okolje... Na začetku smo preverili naše predznanje s kratkim kvizom. Uporabili smo tablične računalnike. Nato je sledila kratka razlaga in razgovor o odpadkih. Eko škrat nam je poslal pismo v katerem nas je povabil na ekološki otok. Tam so imeli učenci pripravljene različne naloge. S pomočjo knjig in tabličnih računalnikov so raziskovali kako ločujemo odpadke, kaj je recikliranje, kaj se lahko naredi iz odpadnega papirja, embalaže... Eko škrat nam je pri eni nalogi pustil vrečo z odpadki in nam zadal nalogo, da odpadke razporedimo po časovnem traku. Sledilo je izdelovanje plakatov po skupinah. Proti koncu pouka, smo se odločili, da se podamo še v bližnji gozd in pobereimo morebitne odpadke. V gozdu in na travniku smo našli različne odpadke. Na klopici pri potoku smo našli veliko pismo in knjigo. V pismu je bilo zapisano, da odnesemo odpadke v šolo in naredimo svoj ekološki otok in opazujemo koliko časa bo potrebno, da se bodo določeni odpadki razkrojili. Prebrali smo pravljico, pojedli sadno malico in zapeli še šolsko Eko himno. Naslednji dan smo naše pridobljeno znanje preverili z igranjem didaktične računalniške igrice. Dogovorili smo se, da organiziramo še menjalnico igrač, knjig in oblačil ter da ustvarimo izdelke iz odpadnega materiala. Čisto na koncu smo izdelali po skupinah plakate, s katerimi smo želeli ozavestiti še ostale učence in starše naše šole, da je potrebno skrbeti za naše okolje, za naš Svet.

1.24 UPORABA APLIKACIJE STOP MOTION V NARAVI

Tematski sklop: Digitalna tehnologija in učenje na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

MOJCA PIRC

OŠ ŠMIHEL NOVO MESTO

Živimo v času, ko so učenci z vseh strani obdani z moderno tehnologijo. Ta jim velikokrat preprečuje, da bi prosti čas preživel zunaj. S svojim prispevkom želim dati idejo, kako lahko pri poučevanju v šoli moderno tehnologijo povežemo z učenjem na prostem. Odločila sem se za medpredmetno zasnovano idejo, ki vključuje uporabo moderne tehnologije na prostem. Na ta način učenci uporabljajo tehnologijo, ki jih zanima in jih zato sama po sebi motivira, poleg tega pa so zunaj in aktivno doživljajo naravo. Odločila sem se za uporabo animacije zaustavljenih gibov, bolj poznano pod imenom stop motion. Učenci pri uri v gozdu spoznajo pravljico Volk in trije prašički. Sledi delo v skupinah, kjer skupine iz naravnih materialov izdelajo hišice iz listja, vejic in kamenja, ki ponazarjajo hišice prašičkov. Pri pouku izdelamo lutke prašičkov in volka, ki jih nato uporabimo za animacijo. Učenci nato s pomočjo tabličnega računalnika in aplikacije v gozdu posnamejo pravljico. Na ta način spoznajo zanimivo uporabo moderne tehnologije, spoznajo pravljico Volk in trije prašički ter se učijo zunaj, kar poveča motivacijo za delo. Poleg osnovne ideje, ko učenci posnamejo pravljico, delo v gozdu dopolnimo še z dodatnimi zunanjimi aktivnostmi (poslušanje zvokov, pogovor o živalih, pogovor o prehranjevalni verigi ...) ter dodatnimi aktivnostmi v razredu (izdelovanje lutk, predstavitev izdelka ostalim).

1.25 NOČNA DOGODIVŠČINA

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

NATAŠA PLANINC

CENTER ŠOLSКИH IN OBŠOLSKИH DEJAVNOSTI

V hladnem delu leta, ko je dan krajši, so na taborih zelo dobrodošle dejavnosti, ki jih lahko izvajamo ponoči. Takšna dejavnost je tudi Nočna dogodivščina, ki nekoliko spominja na orientacijski tek, ko na terenu s pomočjo navodil iščemo kontrolne točke. Pri Nočni dogodivščini imajo učenci namesto navodil svetilke, orientacijo v temi pa predstavljajo odsevniki, ki jih postavimo na določena mesta, za katere želimo, da jih učenci obišejo. Ti jih najdejo s svetilkami z usmeritvijo snopa svetlobe v odsevnik, ki tako postane viden. Odsevnik učence privede do določene točke (postaje), kjer jih pričaka naloga in jo rešijo. Tako nadaljujejo vse do cilja.

Nočno iskanje odsevnikov s svetilkami je ogrodje dejavnosti, v katerega lahko vključimo poljubne naloge. Dejavnost omogoča neomejene možnosti izvedb, ki so odvisne od ciljev, ki jih želimo uresničiti. Tako so lahko naloge vsebinsko vezane na različne šolske predmete in tematike, poleg pridobivanja novih znanj ali utrjevanja snovi pa lahko naloge spodbujajo tudi socializacijo, doživljanje okolice, uporabo različnih čutil, gibanje ...

Dejavnost lahko zastavimo tako, da na vsaki postaji učence pričaka drugi tip nalog, torej se samostojna naloga na postaji zaključi, v nadaljevanju pa sledijo povsem druge naloge. Lahko pa so naloge na posameznih postajah povezane v celoto in učenci sledijo zgodbi, ki jih vodi od točke do točke vse do cilja.

Dejavnost je primerna za manjše število udeležencev. Če je skupina večja, se morajo ti razdeliti v manjše skupinice (4-5 udeležencev). Dejavnost sem preizkusila dvakrat: s skupino otrok in z odraslimi, vsakič na drugačen način. Pri obeh izvedbah je bil namen v prvi vrsti doživeti izkušnjo dejavnosti v temi. Pri Nočni dogodivščini za učence so ti spoznali lokalnega pravljичnega škrata Urška, ki varuje vinograde v dolini ob Kolpi. Pri tem so se preko zgodbe seznanili z vinogradništvom. Iz odgovorov so prišli do namiga za nadaljevanje poti. Pri dogodivščini takega tipa se morajo skupinice na pot odpraviti vsaj s 15-minutnim časovnim zamikom, da ne vidijo tistih, ki so pred njimi. To pomeni, da je dejavnost primerna za majhne skupine oziroma za takrat, ko nismo preveč časovno omejeni. Poleg spoznavanja tematike je v tem primeru glavni cilj najti pravo pot do cilja.

Za odrasle sem na postajah pripravila naloge z vonji: na podlagi prebrane zgodbe so morali na vsaki postaji izbrati eno od treh stekleničk, označenih s številko, ki je vsebovala eterično olje s pravim vonjem. S pravilno rešenimi izzivi so pridobili šifro za ključavnico skrinjice, v kateri jih je pričakala simbolična nagrada. Poleg doživetja skrivnostnosti je bil namen dejavnosti tudi spoznanje, da čutilo za voh premalo uporabljamo in imamo lahko težave s prepoznavanjem tudi zelo poznanih vonjev.

Tako otroci kot odrasli so dejavnost dobro sprejeli, njihove povratne informacije so bile pozitivne.

V obeh primerih so udeleženci izkusili pristop skrivnostnosti. Pravimo, da ima noč svojo moč in tema že sama po sebi prispeva svoj del k skrivnostnosti. Mnogi otroci imajo zelo malo izkušenj z gibanjem na prostem v temi, še posebej v odsotnosti odrasle osebe, večina pa jih verjetno sploh nima izkušenj s terenskim delom v temi. Taka dejavnost jim zato zagotovo nudi novo izkušnjo. Skrivnostnost je za

otroke še močnejša, če jim reševanje nalog popestrimo z izzivi, pri katerih morajo za zaključek ugotoviti še geslo oz. šifro. Na koncu reševanja lahko učenci pridobijo simbolično nagrado, lahko pa nagrado predstavlja že samo to, da so bili pri reševanju uspešni in so skupaj doživeli zanimivo nočno izkušnjo. Dejavnost je zelo primerna za izvedbo v programih CŠOD in je vsekakor prenosljiva na različne lokacije na terenu (gozd, park, naselje ...) izjemoma tudi v notranje prostore (stopnišča in hodniki velikih stavb). V šoli bi bila izvedba možna pozimi v času jutranjega varstva. Dejavnost je primerna tako za učence kot odrasle, z ustrezno prilagoditvijo bi zagotovo odsevnikom radi sledili tudi vrtčevski otroci.

1.26 OD SEMENA DO SEMENA

Tematski sklop: Trajnostni razvoj ter podnebni cilji in vsebine pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

ANJA PODOJSTERŠEK

OŠ KOLEZIJA

Otroci dandanes, sploh v mestnem okolju, imajo manj stika z naravo kot nekoč, sploh pa imajo zelo malo izkušenj s predelavo lastne hrane. Naša šola stoji skoraj v samem centru Ljubljane. Na srečo imamo v bližini znano sprehajalno pot, da lahko vsakodnevno skočimo »v naravo« in pa svoj lasten vrtiček na katerem se lahko učimo.

Že več let vodim krožek Šolski ekovrt in sem se odločila, da otrokom poskušam približati življenjski krog rastline oz. konkretno prikazati, koliko časa je potrebno, da iz semena zraste rastlina, nato plod in da iz ploda oz. cveta nato dobimo seme, ki ga lahko zopet posadimo in si tako zagotovimo samooskrbo s prehrano.

Ogledali smo si različne vrste sadja in zelenjave. Ugotavljali, kakšna so semena, jih razvrščali po velikosti, med seboj primerjali, ugotavljali, katera semena so od katere rastline, kako posamezne rastline cvetijo, koliko časa bo preteklo, da bomo lahko jedli prve plodove itd.

Otroci so se rokovali z različnimi orodji (noži, lopatkami, grabljami...), spoznali njihovo namensko uporabo in varnost pri delu z orodjem.

1.27 RAZISKOVALNI DAN V GOZDU

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

BERNARDKA RESNIK

OŠ VELIKI GABER

RAZISKOVALNI DAN V GOZDU

Živimo na podeželju, kjer je gozd del našega bivalnega okolja. Nudi nam sprostitvev, športne aktivnosti, materialne dobrine, je odličen raziskovalni prostor, a hkrati s svojo mogočnostjo ohranja svojo skrivnostnost. Pri tem se moramo zavedati in spoštovati dejstvo, da je gozd kraj, kjer se enakovredno stika več svetov hkrati.

Priprava na raziskovalni dan v gozdu, se je začela že mnogo prej kot tisti, pravi raziskovalni dan. Učenci so sodelovali od same idejne zasnove, pri pripravi materiala, do realizacije. Za začetek smo z učenci naredili »brain storming«. Idej, kaj bi želeli raziskovati v gozdu, je bilo veliko, skupaj smo zbrali par izvedljivih nalog, sama pa sem dodala nekaj novih dejavnosti.

Čeprav smo z učenci 1. razreda redni obiskovalci gozda, vedno pred obiskom, s pomočjo sličic, ozavestimo pravila v gozdu in s tem razvijamo sočutje do drugih živih in neživih bitji.

Raziskovalni dan se je začel z aktivnim sprehodom do gozda, med hojo smo vključevali različne gibalne naloge: tek, poskoke, gibanja različnih živali, preskakovanje ovir, hoja po neravni podlagi, ipd. Na cilju, v gozdu smo oblikovali pozdravni krog, kjer smo za trenutek zaprli oči in prisluhnili zvokom narave, pozdravili smo gozd in življenje v njem.

Sledila je kratka predstavitev vseh raziskovalnih nalog odprtega kroga. Vsaka naloga je imela kratko navodilo in sličico, ki je ponazarjala glavno aktivnost pri dejavnosti. Učenci so se razporedili v skupine po tri. Vsaka skupina je dobila tabelo s slikami dejavnostmi, kamor so si odtisnili štampljko po opravljeni nalogi. Naloge z besedilnim in slikovnim navodilom so bile razporejene po gozdu. Vsaka skupina je v lastnem tempu prehajala med dejavnostmi.

Nekatere naloge so bile usmerjenije na zaznavanje s čutili (objemi drevo, poslušaj ptice, opazuj krošnjje...) in so bile enostavnejše, druge malo bolj kompleksno zasnovane (sestavi vzorec, naša skupna risba, sestavi črko svojega imena, sestavi obratni račun ipd.).

Potek dejavnosti odprtega kroga je bil tekoč, nekateri so potrebovali pomoč le pri branju posameznih navodil. Učenci so bili visoko motivirani za delo.

Za zaključek smo na gozdnem odru, s čisto pravo sceno odigrali igro vlog po zgodbi Pod medvedovim dežnikom (S. Makarovič). S seboj smo prinesli le naglavne kape, ki ponazarjajo živali. Predstavo smo obogatili z glasbeno spremljavo; petjem in igranjem na naravna glasbila (palice, kamenčke, storže, ipd.).

Ob koncu raziskovalnega dneva smo pospravili za seboj, se zahvalili gozdu, da nas je prijazno sprejel in mu namenili nekaj čudovitih besed.

1.28 POUK PRI ŠKRATU GOZDINČKU

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

VESNA SIMONIČ

OŠ VELIKI GABER

Predstavila bom učno uro, ki smo jo s prvošolci izvedli v bližnjem gozdu. V razredu sem določenim učencem razdelila vloge (skrita misija), ki so jih izvajali na poti do »Gozdinčkovega« doma. (Gozdinček je naš gozdni škrat.) V gozdu smo najprej izvedli jutranji gozdni pozdrav (različica jutranjega pozdrava, ki ga izvajamo vsakodnevno v razredu). Učenci so se razvrstili v skupine glede na barvo lističa, ki so ga dobili. Dobili so navodilo za delo po postajah po načelu »odprtega kroga«. Na vsaki postaji so po opravljeni nalogi vzeli kartonček s črko v barvi njihove skupine. Na postaji Gozdinčkov bralni klub si je vsak učenec izbral besedilo, si izbral drevo in mu besedilo prebral. Na postaji Gozdna števila so učenci števila od 10 do 15 napisali s palico na tla ali jo upodobili iz palic ter količinsko prikazali z naravnim materialom. Na postaji Gozdinčkova skrivnost so učenci ustvarili zgodbo ali pesem, ki jim jo je zaupal gozdni škrat. Na postaji Gozdni računi so učenci s pomočjo zemljevida poiskali vrečko s številkami ter sestavili vse možne račune iz treh števil. Na postaji Gozdinčkova opazovalnica so učenci izvedli naloge opazovanja in doživljanja narave podana na kartončkih. Na postaji Gozdinčkova malica so učenci pojedli šolsko malico. Tri skupine so prej končale delo, zato so izvedli še nagradno vajo – poseben prostor. Na koncu je vsaka skupina sestavila besedo iz pridobljenih črk na kartončkih (hrana, pijača, počitek, gibanje, higiena) in ugotovili, da dobljena gesla predstavljajo elemente skrbi za svoje zdravje. Pouk smo zaključili s pesmijo za Gozdinčka Na drevesu sredi gozda. Učenci so povedali, za kaj so ta dan hvaležni. Za pozdrav je vsak učenec za nekaj trenutkov objel drevo. Na poti do šole so vloge Skrita misija dobili drugi učenci.

1.29 UČENJE NA PROSTEM: UTOPIA ALI REALNOST?

Tematski sklop: Trajnostni razvoj ter podnebni cilji in vsebine pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

PETRA TEVŽ

OŠ DRAVLJE

Tradicionalne metode poučevanja, ki temeljijo na pasivnem sprejemanju znanja in informacij, niso več dovolj učinkovite, da bi zadostile pričakovanjem družbe in zahtevam po kakovostni izobrazbi v 21. stoletju. Težava tradicionalnih metod poučevanja je, da so precej toge in neprilagodljive. Učitelji uporabljajo predhodno pripravljene učne priprave, kar lahko omeji učiteljevo prilagajanje učnemu procesu glede na potrebe in interese učencev. Struktura učencev v oddelku postaja vse bolj raznolika, posledično pa se povečuje tudi potreba po prilagodljivem izobraževanju. Dandanes je izziv v pouk vključiti inovativne metode poučevanja, razviti strategije in veščine poučevanja, ki ustrezajo širokemu krogu različnih učencev, njihovim sposobnostim, razlikam v predznanju in motivaciji; poleg tega pa upoštevati tudi socialne, prostorske in časovne omejitve. Vse bolj v ospredje prihajajo učne metode, ki omogočajo razvoj kompetenc 21. stoletja. Takšne metode vključujejo učenje na prostem, inovativna učna okolja, projektno delo, interaktivno učenje, uporabo tehnologije, sodelovalno učenje, idr. Naša šola se je v šolskem letu 2019/20 vključila v triletni mednarodni projekt z naslovom UTOPIA pod okriljem programa Erasmus+. Projekt temelji na spodbujanju profesionalnega razvoja strokovnih delavcev, izmenjavi idej in izkušenj, medsebojnem sodelovanju ter izmenjavi primerov dobrih praks med državami udeleženkami; Belgijo, Bolgarijo, Veliko Britanijo, Španijo, Grčijo in Slovenijo. Pod okriljem projekta UTOPIA je nastalo »ogrodje«, ki učitelju pomaga pri načrtovanju inovativnih in avtentičnih učnih situacij. Poudarek je na medpredmetnem poučevanju na prostem v povezavi z lokalno skupnostjo s poudarkom na razvoju veščin 21. stoletja. V okviru projekta je nastalo veliko primerov dobre prakse s poudarkom na učenju na prostem. Eden izmed njih z naslovom Varuh dreves, katerega cilji se navezujejo na trajnostni razvoj ter podnebne cilje in vsebine pri učenju na prostem, bo predstavljen v članku. Dejavnosti so bile izvedene z učenci 2. razreda v okviru naravoslovnega dne.

1.30 Z GLAVO V NARAVO PREKO PESTRE PALETE ŠPORTNIH AKTIVNOSTI

Tematski sklop: Trajnostni razvoj ter podnebni cilji in vsebine pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

PRIMOŽ TRONTELJ

OŠ PROF. DR. JOSIPA PLEMLJA BLED

Za novo interesno dejavnost »Z glavo v naravo« smo se na naši šoli odločili zato, ker smo opazili, da je zelo malo učencev tretje triade prijavljenih na planinski krožek. Učenci tretje triade so kot glavni razlog navedli, da se ne želijo družiti z mlajšimi. S sodelavko sva ustvarila program, za katerega sva menila, da bo privabil učence tretje triade. V program interesne dejavnosti sva vključila veliko različnih športnih in izobraževalnih aktivnosti: pohodništvo, kolesarjenje, sankanje, zimsko pohodništvo, turno smučanje, tek na smučeh in gibanje po feratah – zavarovanih plezalnih planinskih poteh. Učencem sva povedala, da s prijavo na interesno dejavnost niso zavezani k obvezni prisotnosti na vseh aktivnostih. Pridejo naj le na aktivnosti, ki bi jih radi počeli. Prosila sva jih, naj na prijavnico napišejo, katera dejavnost jih najbolj veseli. S pomočjo tega podatka sva prilagodila število različnih vrst aktivnosti. Zimsko pohodništvo, turno smučanje in gibanje po feratah zahtevajo posebna znanja, ki jih ima le malo učencev tretje triade. Učencem sva s pomočjo zaposlenih v GRS Radovljica in PD Bled ponudila spoznavni tečaj turnega smučanja in gibanja po feratah. Z GRS Radovljica sva se tudi dogovorila za predavanje o zimskih reševalnih tehnikah in prvi pomoči.

Za vse vrste aktivnosti sva postavila podobne cilje, ki stremijo k trajnostnemu razvoju:

- učenci naj preživijo čim več časa na prostem ter v gibanju;
- učenci naj spoznajo okolico domačega kraja;
- učenci naj spoznajo prednosti naravnih danosti domačega kraja;
- ozaveščanje učencev o varovanju narave
- učenci naj se seznanijo z vsemi možnostmi javnega prevoza;
- socializacija, sklepanje novih prijateljev;
- učenci znajo uporabljati zemljevid (klasični in MaPZS);
- učenci se naučijo novih veščin (turno smučanje);
- učenci se spoznajo z organizacijo izletov.

Vse aktivnosti, razen izobraževanj, sva s sodelavko izvedla v naravi. Vrsto aktivnosti sva izbrala glede na vremenske pogoje in letni čas. Za aktivnosti sva izbirala izhodišča, ki so dostopna z javnim prevozom. Ugotovila sva, da je precej otrok, ki sploh ne vedo, da morajo za vožnjo z avtobusom kupiti vozovnico. V letošnjem šolskem letu smo uporabljali redni linijski avtobus, vlak in »shuttle« bus Bled – Pokljuka. Socializacijo otrok sva spodbujala ob vsaki priložnosti, saj sva se z otroki družila ves čas in širila pozitivno energijo. Vožnja z vlakom v smeri Posočja traja dlje časa, zato smo se na vlaku igrali igro »Activity«. Splošni in glavni cilji za aktivnosti so si bili podobni (zgoraj omenjeni), vendar pa, ker se aktivnosti med seboj razlikujejo, so bili konkretni cilji, ki so jih otroci zasledovali, aktivnostim primerni. Na kolesarskem izletu smo se tako naučili zamenjati predrto zračnico. Prav tako se je pokazala samoiniciativnost udeležencev. Našo šolo namreč obiskuje precej učencev z Bohinjske Bele, kjer imajo odlično sankarsko progo »Galetovec« in le-to so želeli deliti (pokazati) tudi ostalim sovrstnikom, zato so sami predlagali popoldansko sankanje in se pozanimali o možnostih javnega prevoza. Ker so učenci z Bohinjske Bele želeli deliti progo z ostalimi učenci, so sami predlagali popoldansko sankanje in se pozanimali o možnosti javnega prevoza.

1.31 GOZDNI PODVIG - ZA DVIG BRALNE MOTIVACIJE PRI UČENCU Z DISLEKSIJO

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

ŠPELA TRŠINAR PISEK

OŠ DR. MIHAJLA ROSTOHARJA KRŠKO

V okviru dodatne strokovne pomoči nudim pomoč učencu z disleksijo, ki ima zaradi težav pri branju zelo nizko bralno motivacijo. Različni načini motiviranja ter oblike in metode dela zaenkrat niso bile uspešne, zato sem iskala način, kako učenca motivirati za branje. Pri tem sem upoštevala učenčeva močna področja (praktične spretnosti, ustvarjalnost, iznajdljivost) ter šibka področja (branje, ki je pogojeno s težavami vidnega in slušnega zaznavanja). Da bi bil za branje bolj motiviran sem se odločila, da uro izvedem v bližnjem gozdu v neposredni bližini šole. Učenec je imel v gozdu razporejene naloge, do katerih ga je vodila puščica. Vsaka naloga je bila izbrana v skladu z njegovimi potrebami. Branje je bilo osmišljeno in zastavljeno v skladu z njegovim interesom, zato je bil bolj motiviran za branje. Opravil je vse naloge. Najbolj je bil ponosen na svoj praktični izdelek. Na koncu ure je označil, da se je med uro zelo dobro počutil. Bil je tudi vidno sproščen. S prispevkom sem nakazala eno izmed možnih poti pri izvajanju pomoči za premagovanje primanjkljajev, ki na nekoliko drugačen način naslovi tako strategije za premagovanje primanjkljajev kot problem bralne motivacije.

1.32 NAŠ KRAJ KOT ASOCIACIJA

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, ČŠOD GORENJE

PETRA VIDMAR

OŠ MIRNA

Pri pouku, ko se pogovarjam z učenci, pogosto opazim, da o znamenitostih našega kraja vedo zelo malo. Tako sem si zamislila, da bi jih peljala na učni sprehod po Mirni. Spoznavali bi kulturno dediščino kraja in utrjevali že osvojeno snov.

Na sprehodu smo imeli 7 postaj ter uvodno in zaključno. Vsaka postaja je bila ob neki zgodovinski znamenitosti: cerkev, kamniti most, spomenik, kulturni dom, grad, vodnjak, šola. Najprej so učenci pri vsaki postaji po skupinah rešili posebno nalogo. Za pravilne odgovore so bili nagrajeni s črko. Temu je sledila skupna debata o posamezni znamenitosti, umestili smo jo v čas, se pogovorili o tem, čemu je služila itd. Po tem smo iskali asociacije iz starega veka. Nato sem jim zastavljala vprašanja, oni pa so nanje odgovarjali. Tako smo utrjevali in ponavljali učno snov, ki smo jo pri pouku zgodovine že obravnavali. Znamenitosti našega kraja so nam služile za spoznavanje preteklosti našega kraja, hkrati pa tudi kot asociacija za utrjevanje že osvojenega znanja o starem veku. Na koncu sprehoda so na zemljevidu Mirne označili pot, ki smo jo prehodili, in znamenitostim določili lego. Po opravljenih vseh nalogah so iz črk sestavili besedo, ki je geslo našega sprehoda. Dobljenemu pravilnemu geslu je sledila nagrada.

Pet ključnih poudarkov, ki so pomembni, da (po modelu roke) učenje na prostem vpliva na trajnostno razmišljanje, so razumevanje, prenosljivost, izkušnja, opolnomočenje in vrednote. Vse to je naš učni sprehod vključeval. Učenci so se na prostem učili o zgodovinskih dejstvih in znamenitosti postavljali v čas v preteklosti. To jim je pomagalo razumeti življenje v preteklosti v našem kraju. Iz konkretne znamenitosti so znali poiskati podobne znamenitosti iz starega veka, ki smo jih spoznali pri pouku. Lažje so razumeli procese v okolici in svoje znanje prenesli v prakso. Znanje in način razmišljanja, ki so ga na sprehodu pridobili, so utrdili, in menim, da je dolgotrajno. Ker smo se dotaknili zelo različnih tem, so razmišljali tudi o svojih vrednotah. Za učence je bila to pozitivna izkušnja, saj so ob koncu izrazili močno željo, da bi še kdaj pouk izvedli zunaj. Poleg modela roke je naš sprehod vključeval tudi model skrivnostnosti in raziskovalni pristop. Zanimalo jih je, kje bomo hodili, kje bomo imeli postanke, kaj bomo na postajah počeli, kakšno geslo bodo sestavili iz črk itd. So bili pa tudi raziskovalci, saj so morali na določenih postajah poiskati in raziskati določene zapise, letnice ipd. Učenci so se srečali z različnimi tipi nalog in posledično z različnimi načini razmišljanja. Na sprehodu smo se pogovarjali in reševali naloge z različnih predmetnih področij: zgodovina, državlјanska in domovinska kultura in etika, geografija, slovenščina, matematika.

Menim, da je ta sprehod veliko doprinesel k razumevanju življenja v našem kraju nekoč. Učenci so razumeli, da niso znamenitosti same sebi namen, ampak da vsaka od njih govori resnično zgodbo naših prednikov. Takšno razmišljanje pa gotovo prispeva k spoštovanju ljudi, ki so živeli pred nami, in zrelemu odnosu do kulturne dediščine.

1.33 SOCIALNE IGRE V GOZDU

Tematski sklop: Sodobni didaktični pristopi pri učenju na prostem (Referat)

Datum predstavitve: 27. 6. 2023, CŠOD GORENJE

ESTERA ZUPAN

OŠ DR. MIHAJLA ROSTOHARJA KRŠKO

V prispevku bodo predstavljene socialne igre, ki sem jih izvedla z učenci 8. razreda prilagojenega programa na OŠ dr. Mihajla Rostoharja Krško. Namen iger je razvijanje odgovornosti do sebe in drugih, krepitev povezanosti in sodelovanja med seboj. V razredu, kjer sem izvedla delavnice, se pogosto pojavljajo vedenjski izbruhi in neprimerno vedenje, v gozdu in pri praktičnih dejavnostih pa se je pogostost neprimernega vedenja mnogokrat zmanjšala. Učenci so lažje regulirali lastna čustva in vedenje.

Cilji izvajanja socialnih iger v gozdu so bili razvijanje čustvenih in socialnih veščin v naravi, preko izkustva, spodbujanje učencev k preživljanju časa v naravi in pozitivnem odnosu do nje. Menim, da gozd ponuja še dodatne možnosti za učenje empatije, spoštovanja narave in sočloveka, razbremenitve od neprijetnih čustev.

Ker sem večino socialnih iger »preoblekla« v gozdno tematiko, so učence še dodatno pritegnile. Mnogi izmed njih imajo v razredu velike težave s sodelovanjem, pogosto se zgodi, da jih je treba usmerjati, da dejavnost nadaljujejo in zaključijo. V gozdu je bilo sicer zaznati nekaj neprimernega vedenja, a smo dejavnosti vseeno izpeljali in se o njih pogovorili. Menim, da si z aktivnostmi za krepitev čustvenih in socialnih veščin, ki presegajo prostor učilnice, še dodatno prizadevamo za gradnjo povezane skupnosti in stremimo k spoštljivi komunikaciji in negujemo dobre medosebne odnose.